

Reactie CBL op internetconsultatie van de wijziging van de Drank- en Horecawet in verband met het preventieakkoord en evaluatie

Het wetsvoorstel

Met dit wetsvoorstel worden wijzigingen voorgesteld die bijdragen aan minder problematisch alcoholgebruik in Nederland en punten die uit de evaluatie van de wet volgen. De volgende wijzigingen worden voorgesteld:

- Prijsacties met meer dan 25% korting zijn niet langer toegestaan
- Regels voor verkoop van alcohol op afstand
- Strafbaarstelling volwassenen die alcohol doorgeven aan minderjarigen
- Uitzondering strafbaarstelling 16- en 17-jarige testkopers in het kader van toezicht
- Uitzondering strafbaarstelling 14- en 15-jarige VMBO leerlingen in het kader van horecastage
- Grondslag voor onafhankelijke positie en vergoeding Landelijke Examencommissie
- Intrekken Besluit eisen inrichtingen
- Veranderen van de naam van de wet in Alcoholwet

Reactie CBL

Als een van de ondertekenaars van het Nationaal Preventieakkoord ondersteunen de bij het CBL aangesloten ketensupermarkten en foodservicebedrijven de ambitie om te komen tot een verdere reductie van het problematisch alcoholgebruik in Nederland. Binnen supermarkten staat het onderwerp verantwoorde alcoholverkoop al jarenlang hoog op de agenda. Zo is er veel aandacht voor de naleving van de leeftijdsgrens bij de verkoop van alcohol. En niet zonder resultaat. De laatste nalevingscijfers laten een naleving zien van 71,8%. Daarnaast zijn de Nederlandse supermarkten aangesloten bij de NIX-18 campagne en zien we een groeiend assortiment van alcoholvrije alternatieven.

Waar een aanpassing van de Drank- en Horecawet (hierna: DHW) kan bijdragen aan de ambities gesteld in het Nationaal Preventieakkoord, juicht het CBL dit van harte toe. Het CBL is dan ook overwegend positief over de voorgestelde modernisering van de DHW. Wel is er een aantal voorgestelde wijzigingen waar wij vragen over hebben. Deze worden onderstaand puntsgewijs toegelicht. Voordat wij daarop ingaan, wijzen wij op de toepasselijkheid van de Dienstenrichtlijn en de gevolgen die dat heeft voor de beoogde beperkingen die het wetsvoorstel bevat.

Algemeen: toepasselijkheid Dienstenrichtlijn en recente jurisprudentie

Volgens de memorie van toelichting zouden de eisen uit het wetsvoorstel kunnen worden beschouwd als kwantitatieve invoerbeperkingen of maatregelen van gelijke werking in de zin van artikel 34 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU). Het CBL vraagt zich echter af of deze beperkingen niet vallen onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn. Steun hiervoor vindt het CBL in de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling) van 20 juni 2018 (Appingedam)¹ en 27 maart 2019 (Decathlon)². In die uitspraken overwoog de Afdeling – onder verwijzing naar het arrest van het HvJ van 30 januari

¹ ABRvS 20 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2062.

² ABRvS 27 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:965.

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Bidvest Deli XL | Boni Markten | Boon Sliedrecht | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Lekkerland | Lidl Nederland | Makro Nederland | Nettorama | NS Stations Retail Bedrijf | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt |

2018 (Visser Vastgoed)³ – dat detailhandel is aan te merken als dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn. Dit betekent (onder meer) dat artikel 14 en artikel 15 van die richtlijn van toepassing zijn.

Uit die jurisprudentie volgt voorts dat Hoofdstuk III van de Dienstenrichtlijn (waarin artikel 14 en 15 zijn opgenomen) ook van toepassing is op zuiver interne situaties. Daarnaast volgt uit die jurisprudentie aan welke voorwaarden een nationale eis, zoals het verbod op prijsacties met meer dan 25% korting en de regels voor verkoop op afstand, dient te voldoen.

Een van die voorwaarden is dat een eis niet discriminerend mag zijn. Daarnaast moet onder meer sprake zijn van een analyse van de geschiktheid van de genomen maatregel en van specifieke gegevens ter onderbouwing van het betoog over de geschiktheid van die maatregel. Het is daarbij niet voldoende dat ter onderbouwing alleen wordt verwezen naar algemene ervaringsregels.

Gelet op het (recente) arrest van het HvJ inzake Visser Vastgoed, waarin het HvJ zoals opgemerkt buiten twijfel heeft gesteld dat detailhandel een dienst is in de zin van de Dienstenrichtlijn, maakt de verwijzing in de memorie van toelichting naar het (eerdere) arrest van het HvJ van 23 december 2015 (Scotch Whisky Association) het voorgaande naar onze mening niet anders.

Zoals wij hierna zullen toelichten, voldoet het wetsvoorstel (vooralsnog) niet aan de Europeesrechtelijke regels en daarop gebaseerde jurisprudentie.

1. Verbod prijsacties met meer dan 25% korting (artikel 2a)

In de huidige DHW hebben gemeenten de mogelijkheid om prijsacties voor alcoholhoudende drank die bestemd is voor gebruik elders dan ter plaatse te beperken tot 30%. In de aanpassing van de DHW wordt voorgesteld dat prijsacties met alcoholhoudende dranken voor gebruik elders dan ter plaatse voor alle aanbieders in Nederland worden beperkt tot maximaal 25%.

De supermarkten aangesloten bij het CBL zijn aangesloten bij de STIVA-code en hebben zich hiermee reeds een beperking van maximaal 50% korting opgelegd. Het CBL vindt het positief dat er nu een maatregel komt voor alle offline en online aanbieders in Nederland. Echter zien wij ook enkele bezwaren.

- In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat prijsacties de verleiding vergroten voor consumenten om meer alcoholhoudende drank te kopen dan de consument voornemens was. Dit geldt als een van de belangrijkste onderbouwingen voor de wettelijke regel, echter wordt hierbij geen referentie gegeven naar bijvoorbeeld een onderzoek. Ook wordt gesteld dat doel van de aangekondigde prijsmaatregel is om problematisch alcoholgebruik te voorkomen. Ook dit is niet verder onderbouwd en de vraag is dus of deze aannames correct zijn. Wij vragen ons af of deze (beperkte) onderbouwing de (exceptieve) toets van de Afdeling zal kunnen doorstaan.
- In de memorie van toelichting wordt ook gesteld dat de vrije prijsvorming van ondernemers in het kader van de gebruikelijke prijs ongemoeid wordt gelaten. Omdat de maatregel slechts betrekking heeft op tijdelijke prijsacties en op promotie die de indruk wekt dat er sprake is van meer dan 25% zou deze proportioneel zijn. Het CBL heeft hier haar twijfels bij aangezien de maatregel ervoor zorgt dat supermarkten niet hun eigen aanbiedingenbeleid kunnen voeren.
- In de memorie van toelichting staat dat het wetsvoorstel prijsacties verbiedt met een duidelijk prijsvoordeel van meer dan 25% ongeacht of de actie tijdgebonden is. Volgens de wettekst in artikel 2a lid 1 echter ziet het verbod op prijsacties met een duidelijk prijsvoordeel van meer dan 25% voor een periode van één maand of korter. Ook

³ HvJ 30 januari 2018, ECLI:EU:C:2018:44.

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Bidvest Deli XL | Boni Markten | Boon Sliedrecht | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Lekkerland | Lidl Nederland | Makro Nederland | Nettorama | NS Stations Retail Bedrijf | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt |

Bezoek ook onze website: www.cbl.nl

verderop in de memorie van toelichting onder hoofdstuk 3 staat dat de voorgestelde maatregelen slechts betrekking hebben op tijdelijke prijsacties en op promotie die de indruk wekt dat er sprake is van een korting van meer dan 25%. De artikelsgewijze toelichting bevestigt ook dat het gaat om prijsacties die één maand of korter duren. Er lijkt dus een discrepantie te zijn tussen (een deel van) de memorie van toelichting en het wetsvoorstel op dit punt.

- Het blijft onduidelijk waarom is gekozen voor een beperking tot maximaal 25%. Het zou logischer zijn geweest als was aangesloten bij de huidige zelfregulering (50%), het huidige percentage in de DHW voor verkoop voor gebruik elders dan ter plaatse (30%), of het percentage dat geldt voor prijsacties voor gebruik ter plaatse (40%). Enige onderbouwing van de keuze voor juist dit percentage ontbreekt. Ook op dit punt vragen wij ons af of de (beperkte) onderbouwing die wordt gegeven voor het verbod de (exceptieve) toets van de Afdeling zal kunnen doorstaan.
- Het toezicht van de voorgestelde maatregel ligt bij de NVWA. Onduidelijk is in hoeverre de NVWA ook toezicht gaat houden op partijen die vanuit het buitenland leveren aan de Nederlandse markt. Dergelijk toezicht is van groot belang om een gelijk speelveld te garanderen. Er zou sowieso aandacht moeten zijn voor het ongelijk speelveld dat door deze maatregel ontstaat. Door de grote verschillen in accijnzen en BTW weten consumenten nu al steeds vaker buitenlandse aanbieders te bereiken voor de aankoop van alcoholhoudende dranken. Door de voorgestelde maatregel is de verwachting dat dit nog verder gaat toenemen. In de memorie van toelichting wordt hierover opgemerkt dat de regelgeving niet van toepassing is op grensoverschrijdende situaties, omdat bezorging van alcoholhoudende dranken over het algemeen slechts over korte afstand plaatsvindt. Het komt echter geregeld voor dat een website wordt geëxploiteerd door een in het buitenland zetelende partij en/of dat op dergelijke websites alcoholhoudende drank wordt aangeboden door buitenlandse leveranciers (zie ter illustratie de uitspraak van de Afdeling van 17 augustus 2016⁴ waarin het ging om een website met een Nederlandse domeinnaam, maar een in Spanje zetelende eigenaar/exploitant van de website). Onduidelijk is of en hoe de wetgever het toezicht op dergelijke partijen wenst vorm te geven en of er wel sprake is van een level playing field met buitenlandse leveranciers.
- Tot slot is het CBL van mening dat het voorgestelde artikel 2a veel ruimte laat voor interpretatie. Hoe wordt bijvoorbeeld de 'prijs die gewoonlijk wordt gevraagd' bepaald? Volgens de artikelsgewijze toelichting kan de gebruikelijke prijs door de toezichthouder worden vastgesteld door na afloop van de actie te monitoren welke prijs er wordt gevraagd. Supermarkten veranderen de prijzen van producten echter continue. En wanneer wordt de indruk gewekt dat een prijsactie meer dan 25% omvat? Zoals in de memorie van toelichting terecht wordt opgemerkt, volgt uit jurisprudentie van het HvJ dat een regeling als de onderhavige vooraf kenbaar moet zijn. In aanvulling daarop moet sprake zijn van objectieve criteria. Dit vloeit overigens ook voort uit het van toepassing zijnde rechtszekerheids-, zorgvuldigheids- en lex certa-beginsel. Vanwege de zojuist genoemde onduidelijkheden wordt hieraan naar onze mening niet voldaan. Hier zou voorafgaand aan de inwerkingtreding duidelijkheid over moeten zijn.

2. Regels voor verkoop van alcohol op afstand (artikel 20a)

Gezien de verwachte ontwikkelingen op het gebied van e-commerce, wordt voorgesteld om in de nieuwe DHW regels te stellen aan de verkoop op afstand van alcoholhoudende dranken. Deze nieuwe eisen worden niet gesteld aan grensoverschrijdende transacties. Op dit moment bestaat al de wettelijke verplichting om op het moment van verstrekking (bij de aflevering aan de deur) vast te stellen of de ontvanger 18 jaar of ouder is. In de nieuwe DHW worden hier een aantal eisen aan toegevoegd: bij het online aankoopmoment moet worden vastgesteld of de koper

⁴ ABRvS 17 augustus 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2252, AB 2016/406 m.nt. A.J.G. Vegt en V.R.C. van Ahee.

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Bidvest Deli XL | Boni Markten | Boon Sliedrecht | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Lekkerland | Lidl Nederland | Makro Nederland | Nettorama | NS Stations Retail Bedrijf | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt |

Bezoek ook onze website: www.cbl.nl

de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, en wordt een geborgde werkwijze geëist en bestellingen van alcoholhoudende dranken kunnen niet langer bij burens worden bezorgd.

Het CBL is blij dat de controle aan de deur in stand blijft. De supermarkten aangesloten bij het CBL zien daarnaast veel van de voorgestelde eisen terug in de eigen bedrijfsvoering. Zo wordt door de meeste supermarkten al duidelijk gecommuniceerd over de leeftijdsgrens in de online omgeving en volgt er een extra attendering bij het afrekenproces. Wel is er voor het CBL nog een aantal aandachtspunten.

- In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat een verstrekker van alcoholhoudende drank op afstand een leeftijdsverificatiesysteem moet hanteren. Hiervoor worden nadere regels opgesteld. Indien wordt gesproken over een toekomstig sluitend leeftijdsverificatiesysteem in de vorm van een elektronisch identiteitsbewijs is het noodzakelijk dat deze wordt uitgegeven door de overheid. Uiteraard is het van belang aan de voorkant van het online bestelproces duidelijk te maken dat er een leeftijdsgrens geldt. Zolang er geen sluitend leeftijdsverificatiesysteem wordt aangedragen is een extra leeftijdsvraag wat het CBL betreft niet nodig indien duidelijk wordt gemaakt dat er een leeftijdscontrole plaatsvindt aan de deur.
- Een andere eis die door de nieuwe DHW wordt gesteld is een geborgde werkwijze. Het CBL heeft onder haar leden in 2018 een [document](#) gedeeld met hierin de punten die kunnen bijdragen aan een goede online leeftijdscontrole.
- Grootste aandachtspunt is dat de voorgenomen wijzigingen enkel voorzien in bedrijven en particulieren die in Nederland zijn gevestigd. Dit zorgt voor een ongelijk speelveld tussen Nederlandse en internationale spelers, terwijl de consument juist online weinig oog heeft voor dit verschil. De regeldruk die gemoeid gaat met de voorgestelde regels komt enkel bij Nederlandse ondernemers terecht. In combinatie met de voorgestelde prijsmaatregelen kan dit ertoe leiden dat een groeiend aandeel van de Nederlandse bevolking alcoholhoudende dranken bij internationale online spelers gaat bestellen. Zoals opgemerkt, volgt uit de memorie van toelichting dat de voorgestelde regelgeving over verkoop op afstand niet van toepassing is op grensoverschrijdende situaties, omdat bezorging van alcoholhoudende dranken over het algemeen slechts over korte afstand zou plaatsvinden. Gelet daarop kan volgens de memorie van toelichting worden gesteld dat deze maatregelen geen maatregel van gelijke werking zijn als een kwantitatieve invoerbepanking. Indien en voor zover met die overweging zou zijn bedoeld dat het VWEU derhalve niet van toepassing zou zijn (met andere woorden: omdat het een zuiver interne situatie zou betreffen), merken wij nogmaals op dat de praktijk laat zien dat verkoop op afstand kan plaatsvinden via websites die door buitenlandse partijen worden geëxploiteerd. In zoverre is hier geen sprake van zuiver interne situaties. Los daarvan volgt uit eerdergenoemde recente jurisprudentie over de Dienstenrichtlijn dat die richtlijn ook van toepassing is op zuiver interne situaties. Het verzoek is dus ook om de regels voor iedereen te laten gelden en niet alleen voor zich in Nederland bevindende verkopers. Indien dit niet mogelijk is, moet in elk geval in EU-verband naar een passende oplossing worden gezocht.

3. Strafbaarstelling volwassenen die alcohol doorgeven aan minderjarigen (artikel 45a)

Het CBL juicht het toe dat er in de nieuwe DHW een voorziening is opgenomen waardoor het strafbaar wordt voor volwassenen om in een publieke ruimte alcohol te geven aan een minderjarige. Het CBL pleit hier al jaren voor, omdat zo'n regeling enorm kan bijdragen aan het versterken van de norm 'tot 18 jaar geen alcohol'. Er zijn nog te vaak incidenten aan de kassa's van supermarkten waarbij volwassenen zich negatief uitspreken over de leeftijdsgrens en legitimatieverplichting voor jongeren. Daarnaast is uit onderzoek⁵ naar voren gekomen dat 83% van de jongeren alcohol verkrijgt uit sociale bronnen. Uit ditzelfde onderzoek blijkt dat slechts 3% van de jongeren alcohol koopt in supermarkten.

⁵ IntraVal / Nuchter, Kopen en verkrijgen van alcohol door Jongeren, http://www.intraval.nl/pdf/d49_MPN.pdf
Bij het CBL zijn aangesloten:

Wel is het CBL van mening dat ook de strafbaarstelling van jongeren die alcohol in bezit hebben in supermarkten onderdeel moet zijn van de nieuwe DHW. In artikel 45 van de huidige DHW is geregeld dat op locaties waar alcohol voor verkoop ter plaatse wordt verkocht zowel de verkoper als de klant strafbaar zijn indien een jongere alcohol koopt. Deze gedeelde verantwoordelijkheid waar andere bedrijven voordeel van hebben, geldt helaas niet voor de medewerkers in locaties waar alcohol voor verkoop elders dan ter plaatse wordt verkocht. Dit moet aangepast worden. Het CBL denkt hierbij aan strafbaarstelling vanaf het moment dat de verkoop heeft plaats gevonden (vanaf dat moment is immers de kassamedewerker ook pas in overtreding). Ook deze strafbaarstelling kan bijdragen aan een verdere verandering van de sociale norm omtrent de verkoop en doorgifte van alcohol aan jongeren onder de 18 jaar.

4. Intrekken Besluit eisen inrichtingen DHW (artikel 10)

Het CBL vindt het positief dat het voornemen is om het Besluit eisen inrichting DHW te laten vallen. Dit past ook goed bij het idee dat het gaat om een gezondheidswet (voorts ook de nieuwe naam 'Alcoholwet').

5. Three-strikes-out

In de aanpassing van de DHW wordt voorgesteld om artikel 19a te laten vervallen en de tekst hiervan op te nemen in het voorgestelde artikel 44. Hierdoor is de zogenoemde 'three-strikes-out' maatregel niet alleen meer toepasbaar op bijvoorbeeld supermarkten, maar ook voor de verkoop van alcoholhoudende dranken op afstand. Voor het eerste punt ligt de bevoegdheid bij de burgemeester, voor het tweede punt bij de NVWA. Bij de verkoop op afstand gaat het niet alleen om het niet naleven van de leeftijdsgrens, maar ook om het niet hebben van een leeftijdsverificatiesysteem of een geborgde ketenaanpak. Het kan ook gaan om een combinatie van overtredingen. Het CBL vraagt zich af of de ontzegging om zwak-alcoholische drank tijdelijk te verkopen hier proportioneel is.

Concluderende opmerkingen

Los van de voorgestelde wijzigingen is er ook nog een aantal punten waar momenteel geen wijzigingen voor worden voorgesteld maar waar volgens het CBL wel ruimte is voor verbetering.

Register sociale hygiëne

In de nieuwe DHW is opgenomen dat het Register sociale hygiëne kan worden geraadpleegd door de ambtenaren die zijn belast met het toezicht op de wet. Indien dit het geval is, lijkt de huidige koppeling tussen vergunningen en personen overbodig. Het laten vallen van de eis om de leidinggevende bij te schrijven op de vergunning zorgt voor een simpeler proces voor de toezichthouder en een reductie van de administratieve lasten voor ondernemer en gemeente. Deze eisen zijn momenteel vastgelegd in artikel 29 lid 2 en artikel 30A. Het CBL stelt voor om deze wetsartikelen te laten vervallen en een wettelijke eis toe te voegen dat er één persoon met sociale hygiëne aanwezig moet zijn in het verkooppunt.

Begrip inrichting

In artikel 24 wordt geregeld dat een slijtlokaliteit niet geopend mag zijn indien in de inrichting geen leidinggevende aanwezig is. In sommige supermarkten bevinden zich zogenaamde 'borrelshops' ofwel afgesloten slijterijen. In de praktijk moest de leidinggevende in een supermarkt zo snel als mogelijk aanwezig zijn in de borrelshop als een klant binnen stapt. Dit was hoe de toenmalige toezichthouder, de NVWA, artikel 24 altijd heeft uitgelegd. Op deze regel hebben onze leden hun winkels ingericht, door een deur of bel te plaatsen of de slijtlokaliteit direct na de service counter te plaatsen. Alhoewel het ministerie van VWS deze zienswijze van de NVWA ook altijd heeft gehanteerd, is

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Bidvest Deli XL | Boni Markten | Boon Sliedrecht | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Lekkerland | Lidl Nederland | Makro Nederland | Nettorama | NS Stations Retail Bedrijf | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt |

Bezoek ook onze website: www.cbl.nl

er in de afgelopen jaren een discussie ontstaan rondom het begrip ‘inrichting’. Het CBL is van mening dat deze beperkte uitleg van het begrip ‘inrichting’, het doel van die bepaling voorbijschiet. Waar het om gaat is dat een leidinggevende in een inrichting aanwezig moet zijn om indien nodig te kunnen ingrijpen. Dit kan even goed indien de leidinggevende zich bevindt in de supermarkt, waarvan de borrelshop deel uitmaakt. Dit argument wordt ondersteund door de recent gepubliceerde nalevingscijfers. Borrelshops behalen samen met de ketenslijterijen een zeer hoog nalevingscijfer (82,9%) waaruit blijkt dat er veel aandacht is voor een verantwoorde verkoop van alcohol. Dit terwijl andere slijterijen slechtere nalevingscijfers laten zien (35,6%).

Wij stellen dan ook voor dat het begrip ‘inrichting’ wordt verruimd in die zin dat het ook de neringruimte omvat waarmee de slijtlokaliteit overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 in verbinding staat. Een alternatief is om aan artikel 24, eerste lid DHW na “indien in de inrichting” de volgende zinsnede toe te voegen: “dan wel in de neringruimte waarmee de slijtlokaliteit overeenkomstig het bepaalde in artikel 10 in verbinding staat”.

Overigens is de verwachting niet dat het verruimen van het begrip inrichting dan wel de toevoeging van genoemde zinsnede tot enorme verandering zal leiden. Wel zal dit de huidige discussies met gemeenten over de handhaving oplossen. Dit sluit ook aan bij het volgende aandachtspunt.

Consistentie en duidelijkheid

Voor het CBL is het van groot belang dat de nieuwe DHW consistent is en op een eenduidige manier kan worden uitgelegd. Met 355 gemeenten hebben supermarkten te maken met 355 (mogelijk) verschillende interpretaties en wijzen van handhaving. Het CBL blijft dan ook pleiten voor het terugdraaien van de decentralisatie van de DHW. Sowieso zou er meer coördinatie door de NVWA en VNG moeten plaatsvinden. Bijvoorbeeld als het gaat om de kosten voor het aanvragen of wijzigen van vergunningen en de benodigde documenten voor de aanvraag van vergunningen. Een sprekend voorbeeld is artikel 8, waarin de eisen voor de leidinggevende zijn vastgelegd. Er zijn gemeenten die op basis van dit artikel stellen dat ook de directieleden, die op de vergunning staan maar geen inmenging op de winkelvloer hebben, moeten voldoen aan deze vereisten.

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Bidvest Deli XL | Boni Markten | Boon Sliedrecht | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Lekkerland | Lidl Nederland | Makro Nederland | Nettorama | NS Stations Retail Bedrijf | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt |

Bezoek ook onze website: www.cbl.nl